

Ուստի ան քանի մը գաւաթ զուտ ջուր . պնակի մը մէջ ալ հաւկըթի ճերմըկուցը զարկ որ փրփուր դառնայ . ան փրփուրը ջրով լեցուն գաւաթներէն մէկուն մէջը դիր ու նորէն խառնելով զարկ , յետոյ հիւանդին խմցուր : Երբ պնակին մէջ ուրիշ հաւկըթի մը ճերմըկուց դիր ու առջինին պէս փրփուրը գաւաթին մէջ խառնելով հիւանդին տուր որ խմէ . այսպէս ըրէ ինչուան որ սիրտը ետ գայ : Երբոր խոստուկը կը սկսի դադրիլ՝ մեղմացուցիչ ու մաքրող ըմպելիքներ տալու է , ինչպէս մուշի՝ տերեւներուն ջուրը , բայց միշտ բժշկի խորհրդով :

Սմանք հիւանդին սիրտը ետ բերել տալու համար ձէթ կը խմցընեն . բայց աս բանս աւելի փնասակար է քան թէ օգտակար , ուստի պէտք է զգուշանալ :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պապէր շահ :

Ի ԷՆԿԹԻՄՈՒՐ մեծ աշխարհակալը Հնդկաստանին տիրեց , ինչպէս ուրիշ անգամ յիշեցինք¹ . բայց իր յաջորդները չկրցան հոն մէկէն թագաւորել : Պապէր անունով մէկը որ Էնկթիմուրի ցեղէն էր՝ ան հարուստ երկիրները ձեռք ձգելով , թիմուրեանց տէրութիւնը կանգնեց հոն , որ ատենով շատ փառաւոր տէրութիւն էր , և ասոր յաջորդներուն իշխանութիւնը ինչուան մեր օրերը արեւելեան Հնդկաստանի մէջ մնաց :

Պապէր , որ կ'ըսուի նաև Օւսիւրէտին Սէհէմմէտ Պապէր շահ , ծնաւ 1483² : Եր հայրը՝ Էսմէր շէյխ միրզա՝ Էնկթիմուրին թուոն

էր , ու Չէղաթայ ըսուած թուրքերուն իշխան և Ֆէրղանայի թագաւորն էր՝ բուն թուրքաստանին ու մեծ թագարք ըսուած երկրին մէջ տեղուանքը . այնչափ պզտիկ էր աս իրեն տէրութիւնը և այնչափ քիչ էր եկամուտը որ հազիւ կրնար իրեք չորս հազար զինուոր պահել : Պապէր 13 տարուան չկար՝ հայրը մեռաւ , և ինչուան իր թագաւորութեան 23 տարին շատ յաջող ու ձախող դիպուածներ անցան գլխէն : Սմանդ , Ինտիճան , Կոչենտ և ուրիշ իր տէրութեան մօտ եղած երկիրները մէյմը կը յափշտակէր , մէյմը կը կորսունցընէր . բայց վերջը իր խելքովն ու քաջութեամբը զօրացաւ , և գրեթէ բոլոր թուրքաստանին տիրեց , Բապուլի թագաւորութիւնը առաւ , Հնդկաստանի տէրութիւնն ալ ձեռք ձգելու ետեւէ եղաւ :

Բանի մը անգամ զօրքը ան կողմերը խրկելէն ետքը , երբոր տեսաւ որ անանկով չէր յաջողէր , ինքը ան ձամբ Հնդկաստան անցաւ , Էսհու ու Փէնճապ գաւառները վաղեց , դէպ'ի Տէհլի քաղաքը գնաց , իր տէրութիւնը ինչուան Բանգէսի բերանը տարածեց , ու ան ընդարձակ ու բարեբեր երկիրներուն մէջ 1526³ թագարի կամ Սողուի տէրութիւնը հաստատեց : Թէպէտ ինքը Սողուի ցեղէն չէր , բայց իր զօրացը մէջ շատ Սողուներ ունէր , և իր իշխանութիւնը տակը առեր էր Սողուի հին տէրութեան մէկ քանի մասերը . աս պատճառաւ Պապէրին Հնդկաստանի մէջ հաստատած տէրութեանը և բոլոր ան տէրութեան տակն եղած երկիրներուն՝ Եւրոպացիք Սողու կամ մեծ Սողու կ'ըսեն :

Պապէր շահը քաջ պատերազմողի ու իմաստուն զօրավարի անուն հանելէն ետքը , խելացի թագաւոր մը եղաւ , ու ջանաց իր ընդարձակ տէրութիւնը ծաղկեցընել : Երբ նոր ձամբաներ շինեց , հիներն ալ նորագեց , իջլաններ ու պանդոկներ հաս-

1 Էպի Էօֆէճի :

2 Տես Ա հատոր , երես 42 :